

A testvérharcnak persze számos külpolitikai, libanoni–szíriai, libanoni–izraeli és nagyhatalmi összefüggése van. Ezek azonban inkább elfedik, semmint kimutatják azt a tényt, hogy mi történik valójában Libanonban. Az 1975-ben az általuk lakott terület feléről teljesen elűzték a keresztényeket. Az 1975. évi keresztény terület negyede ma megszállási övezet vagy blokád alatt áll. Csupán a korábbi terület 1/4 része az, amely ma is keresztény s nincs megszállva. Ezzel összhangban áll, hogy az országon belüli menekültek száma meghaladja a félmilliót. Külföldön 1,2 millió libanoni állampolgár él, ennek egyharmada az elmúlt másfél évtizedben menekült el.

Libanonban népiértés folyik. Talán mellékvágány lenne ilyenkor a vallási életről beszélni, ha az nem fejezné ki egyúttal egy népcsoport életképességét is. A katolikus szociális központok hálózatát a vatikáni Egyházi Statisztikai Évkönyv szerint 38 kórház, 96 orvosi rendelő, 44 árvaház, 14 szociális otthon, 5 óvoda, 1 rehabilitációs központ és 8 egyéb intézmény alkotja. Emellett az iskolák közel felét és az ország öt egyeteméből kettőt tart fenn a katolikus egyház. Az üldöztetésre és a nem keresztény környezetre válaszul a keresztény közösség még nagyobb – anyagi és személyes – erőfeszítéseket tesz, hogy saját intézményei segítségével ápolja és őrizze meggyőződését s minden rászoruló rendelkezésére állhasson. Nehezen eldönthető, mi lesz Libanon jövője. Egy dolog bizonyos: a libanoni katolikusok élni akarnak, katolikusok akarnak maradni és mindent megtesznek ennek érdekében.

M. M.

HIT ÉS ÉLET

Szelíd erőszak, erőteljes szelídség

Elcsattan egy pofon. Egy tizenéves fiú kapja az apjától, mert szemtelenkedett anyjával. Váratlan fordulat: a fiú nem rántja el a fejét, mintha várná a második pofont is: „Tessék, apa, üss képen nyugodtan, hisz ez a kötelességed.” Az apa kiesik szerepéből. Nem üt, nem kiabál, nem érvel, de nem békél meg. Tehetetlen. Harmadnap (alig várja már ezt az alkalmat) elmeséli az esetet vallásos házaspárokból álló baráti közösségükben. Parázs vita kerekedik:

– Amit tettél, kétszeresen is szolgálat volt: lovagiasan megvédted a feleséged, és fiadat is neveltél.

– Én is védelemre szoruló, gyenge nő vagyok, de a lovagokról nekem a keresztes lovagok jutnak eszembe: a szentesített erőszak kétségkívül jómodorú képviselői.

– Jézust sokan a kemény szelídség tanítójaként emlegetik. De rá könnyebb hivatkozni, mint szellemében cselekedni. Ő csak irányelveket adott, nem pedig receptkönyvet. Nem beszélt konkrétan arról, hogy mi történjék, ha a követ dobót valaki kenyérrel ingerli.

– A helyzet még bonyolultabb, mert nekem, fiam esetében, a bűnössel szemben kellett fellépnem. Sajnos csak ez a pofon jutott az eszembe.

– Tényleg, védhető-e a szelíd erőszak? Vagy talán egyenesen kötelező? Talán még mindig jobb, mint a végletes, és ezért végzetes mafláság, amit olykor szelídségnek nevezünk. Vagy akár mint a pofonokat elszenvető szelídség érzelmi terrorja.

– Nem is beszélve a jogos önvédelem bonyolult problémájáról!

– Igazad van! Könnyű papolni a szeretetről és a szelídségről, holott az emberi pszichikum olyan, hogy a szeretethez gyakran agresszió társul. Még gondoskodó, pátyolgató hajlamaink is keverednek rámenősséggel, a szeretetünket másokra ráerőltető erőszakossággal.

– Azt írja I. D. Suttie, hogy „a földön nincs gyűlölet, csak gyűlöletbe oltott szeretet”.

– Ez végletes fogalmazás. Azt mondják, a zord külső mögött nemes lélek lakozik. Csakhogy én azt gondolom, hogy ebben a páncélban, vagyis a zord külsőben, a nemes lélek is megkeményedik. Szóval, a szeretet nem öltöztethető erőszakba!

– Jó, hogy említetted! Engem az is zavar, hogy a keresztény nevelési elvekben olyan fontos helyen szerepel a férfiasság. Vagyis az agresszió.

– És ha egyszer ma Magyarországon a fiatalkori bűncselekmények négyötödét férfiak követik el, és ha ezek szerint a nők a szelídebbek, akkor ezt a férfias kereszténységet le kellene már venni a napirendről.

– Álljon meg a menet! Krisztus atlétái magasabbra és távolabbra törekednek, s nem valaki ellen, hanem egy még magasabb célra.

– Mégis kérdés számomra, hogy mint Krisztus atlétája adhatok-e pofont a fiamnak, ha vétkesnek találom.

– Csak akkor, ha egyben Krisztus aszkétája is vagy!

– Hát a közömbösség nem rossz? És kit fenyeget jobban, az erőszakosabb vagy a szelídebb típusú embert? Vegyük már végre tudomásul, hogy a téridőben élő embereknek, ha tetszik, ha nem, árnyékuk van. Árnyéka van a szelídségnek meg az energikus határozottságnak is. És még egy: erő, majdnem azt mondtam, bizonyos erőszakosság nélkül, szelídek sem lehetünk, csak maflák, mulyák vagy közömbösen elnézők.

*

Jézus valóban minden erőszakot határozottan tilt a Hegyibeszédben, s a mezítelenségig való kiszolgáltatottságot, az első, váratlan ütés után a második pofonnak is önként odatartott arcot mondja követendő példának Isten országában. Ez azonban semmiképpen sem ad szabad kezét minden gonoszságnak. Az Ószövetségben az Úr akárhányszor fenyegetéssel, sőt történelmi katasztrófákkal téríti vissza a népet a helyes útra. Jézus pedig szót emel a jogtalanság ellen, jajt kiált a másokat megkárosítókra, és kiűzi a kufárokat a templomból.

Van-e helye az erőszaknak az emberek között? Vagy még radikálisabban: nem eleve rossz-e minden hatalom – olyan erő, amellyel befolyásoljuk a másik viselkedését, „erőszakot teszünk rajta”?

Ha reális választ akarunk adni, tágasabban kell fogalmaznunk. Nem élünk, nem élhetünk egyedül, személyiségünk csak a más személyekből (is) álló közösségben bontakozhat ki, s ebben a kapcsolatrendszerben akarva-akaratlanul hatunk egymásra. Az

egymásra hatás két legelemibb formája a gyerek–szülő alá-fölé rendeltségi kapcsolata és a szerelem mellérendeltsége.

A szülő tudatosan és tervszerűen hat gyermekére – *neveli*. A szeretet nem csupán rajongás, a másik öncélú dédelgetése. A majomszeretet valójában árt a másiknak. Az igazi szeretet igényes – nem önzésből, uralkodnivágyásból, hanem a másik érdekében. A másikat segíti abban, hogy jóvá váljék: nemesíteni, alakítani próbálja gondolkodását, magatartását.

A nevelés során azonban nem élettelen tárgyat faragunk, nem állatot idomítunk. A másik: *szabad*, ha „neveletlen” gyerek is; *személy*, akinek szabadságát nevelőjének is tisztelnie kell. A nevelés akkor eredményes, ha egyre fölöslegesebbé válik: ha a másik szabad mozgástere egyre növekszik, egyre önállóbban és felelősebben él. Önmagunk megvalósításával egymásnak is tartozunk – hiszen nemcsak azzal károsíthatjuk meg a többieket, hogy rosszat teszünk nekik, hanem azzal is, hogy nem tesszük meg velük, nekik azt a jót, amire pedig szükségük volna, s amit talán egyedül mi tudnánk megadni nekik.

Akik *szeretik egymást*, kölcsönös függőségbe kerülnek. Az igazi szeretet a másikat fontosabbnak tartja önmagánál. Nem kell parancsokkal szabályozni a teendőit, hiszen tőle telhetően úgyis mindenét a másiknak adja oda. De az ilyen szeretetnek is megvan a maga etikája: a partnereknek tapintatosan és tisztelettel figyelniük kell egymásra. Nemegyszer meg kell harcolniuk vagy szenvedniük azért, hogy összhangban legyenek egymással. A másiknak való odaadást sohasem szabad összetéveszteniük a másik birtoklásával. Föltétlenül szeretik egymást, mégis meg kell hagyniuk egymás szabadságát, hogy szabadságukból adhassák magukat mindig újra egymásnak. Hatalom és függőség, bizalom és kiszolgáltatottság, irányítás és engedelmesség állandóan újra összhangba simul a szeretet boldog és önfeledt, mégis szigorúan fegyelmezett játékában. Itt érzi meg az ember igazán, hogy mennyire nincs egyedül, se értekeivel, se nyomorúságaival.

A szabadság titkába ütközik bele minden emberi szeretet, minden egymásra hatás. Ezt a titkot megfejteni aligha tudjuk. De beléhelyezhetjük Isten még nagyobb, abszolút misztériumába: Istenbe, aki a legfőbb hatalom és az abszolút szeretet. Buzgó keresztények (mint a Biblia egyik-másik jámbor szereplője) akárhányszor szemrehányással gondolnak Istenre – miért nem csinál már rendet a világon? Miért nem használja fel hatalmát arra, hogy megakadályozza a rosszat és általánossá tegye a jót?

Az Ószövetségben Isten inkább *pedagógusnak* bizonyult, aki mindent elkövetett azért, hogy a jóra nevelje, a jóban megtartsa a választott népet. Bölcs, szeretettel teli, igazságos nevelő – aki tudja, hogy partnerként kell tisztelnie az embert. Akkor sem veszi el az embertől a szabadságát, nem fosztja meg tehát emberségétől, ha az szembefordul vele, ha rosszat tesz.

Krisztusban megtudjuk, hogy Isten a *szeretet*. Az Atya mindent nekünk adott a teremtésben, mindenét nekünk adta Fiában. Krisztusban nem az isteni hatalom parancsol ránk, hanem a velünk egysorsú testvér szeretete hívja elő a miénket. Mi akár szembe is fordulhatunk vele. Ő a kereszthalálig hűségesen szeret.

Isten tökéletesen szabad és egészen elkötelezett szeretetének szelíd hatalma tartja ölében az emberiséget. Mi erőszak és szelidség között hanyódva, önösség és egymásba kapaszkodás, személyiség és közösség között próbálunk harmóniát teremteni. Ez a harmónia az emberiség boldog utópiája csupán, Istenben azonban jövőnk reális lehetősége.